

Esikunta
EU- ja kansainväliset asiat
EU-erityisasiantuntija Katja Arenmaa

LAUSUNTO

3.12.2025

Lakivaliokunnalle

Komission vuoden 2026 työohjelma; Valtioneuvoston ennakkovaikuttamispainopisteet (E 101/2025 vp)

Eduskunnan lakivaliokunta on pyytänyt oikeusministeriöltä lausuntoa otsikkoasiassa. Valtioneuvoston E-selvityksessä annetaan tietoa komission vuoden 2026 työohjelmasta ja valtioneuvoston EU-ennakkovaikuttamisen painopisteistä.

Komission työohjelma vuodelle 2026 julkaistiin 21.10.2025. Valtioneuvoston ennakkovaikuttamisen pääprioriteetit komission vuoden 2026 työohjelmassa ovat: puolustus ja rajaturvallisuus, Ukrainan tukeminen sekä strategisen kilpailukyvyn vahvistaminen. Nämä valtioneuvoston pääprioriteetit ovat tärkeitä myös oikeusministeriön näkökulmasta.

EU-ennakkovaikuttamisesta annetun valtioneuvoston periaatepäätöksen mukaisesti myös oikeusministeriö on omalla toimialallaan määritellyt EU-vaikuttamisen painopisteet vuodelle 2026 seuraavasti:

Oikeusministeriön komission vuoden 2026 työohjelmasta priorisoimat aloitteet

Komission työohjelman mukaan komissio antaa vuoden 2026 lopulla **digitaalista oikeudenmukaisuutta koskevan säädösehdotuksen**. Tuleva säädösehdotus perustuu komission lokakuussa 2024 julkaiseman oikeudenmukaisuutta digiympäristössä koskevassa toimivuustarkastuksessa tehdyille havainnoille, joiden mukaan kuluttajiin kohdistetaan usein harhauttavaa tai manipuloivaa rajapintasuunnittelua (ns. pimeät käytännöt), riippuvuutta aiheuttavia suunnitteluominaisuuksia sekä sopimattomia personointikäytäntöjä, joissa käytetään hyväksi kuluttajien haavoittuvuutta. Kuluttajat altistuvat myös

Postiosoite
Postadress

Oikeusministeriö
PL 25
FI-00023 Valtioneuvosto
Finland

Käyntiosoite
Besöksadress

Meritullinkatu 10
00170 Helsinki
Finland

Puhelin
Telefon

0295 16001
Internat.
+358 295 16001

Faksi
Fax

09 160 67730
Internat.
+358 9 160 67730

S-posti, internet
E-post, internet

kirjaamo.om@gov.fi
www.oikeusministerio.fi
www.justitieministeriet.fi

verkkovaikuttajien harjoittamalle harhaanjohtavalle mainonnalle, ja heillä on vaikeuksia hallinnoida digitaalisia sopimuksia.

Suomi on jo käynnistänyt ennakkovaikuttamisen komission tulevaan säädösehdotukseen E-selvityksen (E 78/2025 vp) kantojen pohjalta. Eduskunta on korostanut ennakkollisen vaikuttamisen merkitystä. Suomi katsoo, että tehokas kuluttajansuojalainsäädäntö on tärkeä tekijä eurooppalaisten yritysten kilpailukyvyyn ylläpitämisessä. Suomi korostaa riittävän yleisluonteisen horisontaalisen lainsäädännön merkitystä, sekä hallinnollisten rasitteiden vähentämisen, lainsäädännön yksinkertaistamisen ja mahdollistavan sääntely-ympäristön luomisen tärkeyttä. Kaikenlaisen uuden sääntelyn tulisi perustua perusteelliseen vaikutusarviointiin.

Toinen oikeusministeriön komission vuoden 2026 työohjelmasta priorisoima aloite on **säädösehdotus järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaa koskevan puitepäättöksen uudistamiseksi**, jonka komissio on ilmoittanut antavansa vuoden 2026 lopulla. Puitepäättöksen uudistaminen on yksi komission keväällä 2025 antamaan EU:n sisäisen turvallisuuden strategiaan (E 39/2025 vp) sisältyvistä hankkeista, jolla pyritään tukemaan jäsenvaltioita ja vahvistamaan EU:n sisäistä turvallisuutta tulevina vuosina.

EU:n rikosoikeudella on tärkeä rooli vakavan, rajat ylittävän rikollisuuden torjumisessa. On tarpeen varmistaa, että EU:n rikosoikeudelliset instrumentit erityisesti järjestäytyneen rikollisuuden ja laittoman asekaupan torjumiseksi ovat ajan tasalla. Järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaa koskeva puitepäättös on vuodelta 2008, ja sen päivittäminen on tarpeen. Hallitus torjuu voimakkaasti järjestäytynyttä rikollisuutta, ja myös EU:n tulee puuttua siihen laajalla keinovalikoimalla. Tässä työssä EU:n lainvalvonta- ja oikeusyhteistyön vahvistaminen on keskeistä, ja Suomi vaikuttaa EU:ssa hallitusohjelman mukaisesti siihen, että tietojenvaihtoa eri EU-maiden viranomaisten välillä lisätään terrorismin ja muun rikollisuuden torjumisen tehostamiseksi. (E 57/2023 vp)

Vaikuttamistoimet laajemmissa politiikkakokonaisuuksissa tai jo käynnissä oleviin neuvotteluihin osallistumisessa

Komission vuoden 2025 työohjelmaan sisältyvän **laittoman asekaupan torjumista** koskevan direktiiviehdotuksen antaminen on viivästynyt, ja se saataneen alkuvuodesta 2026. Tämä aloite on ollut myös oikeusministeriön vuoden 2025 EU-prioriteetti. Laittoman asekaupan torjunta on yksi EU:n ensisijaisista tavoitteista vakavan ja järjestäytyneen rikollisuuden torjunnassa. Europolin arvion mukaan laittoman asekaupan torjunta on ajankohtaista huomioiden käynnissä oleva sota Ukrainassa ja laittomien aseiden leviämisen riski. Asekauppaan liittyvät uhkat ovat myös lisääntyneet ja monimutkaistuneet. Tällaisia uhkia aiheuttavat esimerkiksi 3D-painetut ampuma-aseet ja pimeässä verkossa tapahtuva laiton asekauppa.

Hallituksen linjausten mukaisesti Suomi torjuu voimakkaasti järjestäytynyttä rikollisuutta, ja myös EU:n tulee puuttua siihen laajalla keinovalikoimalla. Suomi on korostanut, että EU:n rikosoikeudellisilla toimenpiteillä on tärkeä rooli vakavan, rajat ylittävän rikollisuuden torjumisessa (E 57/2023 vp). SEUT 83 artiklan 1 kohdassa luetellaan ne rikollisuuden alat, joilla EU:ssa voidaan hyväksyä rikosten ja seuraamusten määrittelyä koskevia

vähimmäissääntöjä. Näistä laitton asekauppa on rikollisuuden ala, jonka osalta EU ei ole vielä säätänyt rikosten ja seuraamusten määrittelyä koskevista vähimmäissäännöistä. Suomi katsoo, että EU:n rikosoikeudellisten instrumenttien erityisesti järjestäytyneen rikollisuuden ja laittoman asekaupan torjumiseksi tulee olla ajan tasalla, kuitenkin samalla kansallisten rikosoikeusjärjestelmien ominaispiirteitä kunnioittavalla tavalla.

Oikeusministeriö on asettanut neljänneksi vuoden 2026 EU-prioriteetikseen **paremman ja yksinkertaisemman EU-sääntelyn**. Komissio on jo julkaissut joukon Omnibus-paketteja ja muita yksinkertaistamishdotuksia, joiden tarkoituksena on parantaa ja nopeuttaa EU:n politiikkojen ja säädösten toimivuutta EU:n kilpailukyvyyn vahvistamiseksi, sekä yksinkertaistaa lainsäädäntöä lupamenettelyjen ja raportointivaatimusten helpottamiseksi. Komissio tulee antamaan vuoden 2026 työohjelman mukaisesti lisää EU-sääntelyn yksinkertaistamiseen ja hallinnollisen taakan vähentämiseen tähtääviä aloitteita.

Suomi tukee komission tavoitteita sääntelyn yksinkertaistamiseksi ja hallinnollisen taakan vähentämiseksi. Toimiva EU-sääntely on erittäin tärkeää eurooppalaiselle kasvuille ja kilpailukyvyille. Jo annettujen sekä tulevien aloitteiden osalta on keskeistä huolehtia siitä, että sääntelyä eri politiikan aloilla tarkastellaan kokonaisvaltaisesti, ja että lainsäädännön koherenssista huolehditaan. On myös tärkeää, että jäsenvaltioiden lainsäädäntöjen harmonisoinnin osalta harkitaan tarkasti, kuinka yksityiskohtainen ja pitkälle menevä yhdenmukaistaminen EU-tasolla on tarpeen. Hallinnollista taakkaa ja epäselvää sääntelyä tulee välttää.

Oikeusministeriön toimialan kannalta keskeisiä ovat etenkin tietosuojaan liittyvät aloitteet, joita sisältyy komission Omnibus IV -ehdotukseen (U 30/2025 vp) sekä komission 19.11.2025 julkaisemaan nk. Digiomnibus-ehdotukseen (eduskuntakirjelmä valmistelussa valtioneuvostossa). Lisäksi voidaan huomioda mm. komission alkuvuodeksi 2026 suunnittelema ns. 28. regiimiä koskeva ehdotus, jonka tarkoituksena on edistää innovatiivisten yritysten kilpailukykyä uudentyypisellä yhtiöoikeudellisella rakenteella.